

॥२॥३॥ वैरमूलमहाग्निष्टुतमिति त्रिगुणितोऽग्निहोमोऽग्निष्टुतं तत्र ह्यग्निरेवस्तूयते सच पुत्रं ददाति दाक्षिण्यं इति मंत्रवर्णीत्युत्र प्रदः क्रतुः सचेंद्रिष्टस्तत्रेंद्रस्य प्रधानभावात् ॥४॥ यज्ञं कृतमिति शेषः ॥५॥ ६॥ ७॥ ८॥ ९॥ १०॥ ११॥ १२॥ १३॥ मृदुत्वादेयः स्त्रीगुणा आगताः ॥१४॥ कर्कशात्वादयः पुरुषगुणाः नष्टा केन निमित्तेन मे मम स्त्रीत्वमभवदिति संबंधः

भीष्म उवाच अत्राप्युदाहरंती ममिति हासं पुरातनं ॥ भंगास्वनेन शक्रस्य यथा वैरमभूत्पुरा ॥२॥ पुरा भंगास्वनेनामराजर्षिरिति धार्मिकः ॥ अपुत्रः पुरुषव्याघ्रपुत्रार्थं यज्ञमाहरत् ॥३॥ अग्निष्टुतं सराजर्षिरिंद्रिष्टं महाबलः ॥ प्रायश्चित्तेषु मर्त्यानां पुत्रकामेषु चेप्यते ॥४॥ इंद्रो ज्ञात्वा तु तं यज्ञं महाभागः सुरेश्वरः ॥ अंतरंतस्य राजर्षेरन्विच्छुन्नियतात्मनः ॥५॥ न चैवास्यां तरं राजन् सददर्शमहात्मनः ॥ कस्यचित्त्वथ कालस्य मृगयांगतवान्नृपः ॥६॥ इदमंतरमित्येव शक्रो नृपममोहयत् ॥ एकाभ्वेन च राजर्षिर्भ्रातृद्वेण मोहितः ॥७॥ नदिशोऽविंदत नृपः क्षसिपासादितस्तदा ॥ इतश्चेतश्च वैराजन् श्रमतृष्णां चितो नृप ॥८॥ सरोपश्यत्सरुचिरं पूर्णं परमवारिणा ॥ सो वगाद्य सरस्ता तपायया मासवाजिनं ॥९॥ अथ पीतो दकं सो भवं वृक्षे बध्वा नृपोत्तमः ॥ अवगाह्य ततः स्नातस्तत्र स्त्रीत्वमवाप्तवान् ॥१०॥ आत्मानं स्त्रीकृतं दृष्ट्वा व्रीडितो नृप सत्तमः ॥ चिंता नुगतसर्वात्मा व्याकुलेंद्रियचेतनः ॥११॥ आरोहिष्ये कथं त्वं कथं यांमि वै पुरं ॥ इष्टेनाग्निष्टुता चापि पुत्राणां शतं मे रसे ॥१२॥ जाते महाबलानां मे तां प्रवक्ष्यामि किं त्वहं ॥ दारेषु चात्मकीयेषु पौरजानपदेषु च ॥१३॥ मृदुत्वं च तनुत्वं च विक्लुत्वं च तथैव च ॥ स्त्रीगुणाः ऋषिभिः प्रोक्ता धर्मतत्त्वार्थदर्शभिः ॥१४॥ व्यायामे कर्कशात्वं च वीर्यं च पुरुषगुणाः ॥ पौरुषं विप्रनष्टं वै स्त्रीत्वं केनापि मे भवत् ॥१५॥ स्त्रीभावात्पुनरभ्वं तं कथमारोढुमुत्सहे ॥ महता त्वथ यत्नेन आरुह्या भ्वं नराधिपः ॥१६॥ पुनरायात्पुरं तात स्त्रीकृतो नृप सत्तमः ॥ पुत्रादारश्च भृत्याश्च पौरजानपदाश्च ते ॥१७॥ किं त्विदं त्विति विज्ञाय विस्मयं परमं गताः ॥ अथोवाच सराजर्षिः स्त्रीभूतो वदतां वरः ॥१८॥ मृगयामस्मि निर्यातो बलैः परिवृतो दृढं ॥ उद्धांतः प्राविशं घोरा मटवीं देवचोदितः ॥१९॥ अटव्यां च स घोरायां तृष्णां चोत्तमः ॥ सरः सचिरप्रख्यमपश्यं पक्षिभिर्वृतं ॥२०॥ तत्रावगाढः स्त्रीभूतो देवेनाहं कृतः पुरा ॥ नाम गोत्राणि चाभाष्य दाराणां मंत्रिणां तथा ॥२१॥ आह पुत्रोस्ततः सोऽथ स्त्रीभूतः पार्थिवोत्तमः ॥ संप्रीत्या भज्यतां राज्यं वनं यास्यामि पुत्रकाः ॥२२॥ एवमुक्त्वा पुत्रशतं वनमेव जगाम ह ॥ गत्वा चैवाश्रमं सातुतापसं प्रत्यपद्यत् ॥२३॥ तापसेनास्य पुत्राणामाश्रमेऽप्यभवच्छतं ॥ अथ सादायतां सर्वान् पूर्वपुत्रानभाषत् ॥२४॥

॥१५॥१६॥ स्त्रीकृतः इंद्रेण स्त्रीत्वं प्रापितः ॥१७॥१८॥१९॥२०॥२१॥२२॥ प्रत्यपद्यत् भर्तृत्वेन स्त्रीकृतवती ॥२३॥२४॥